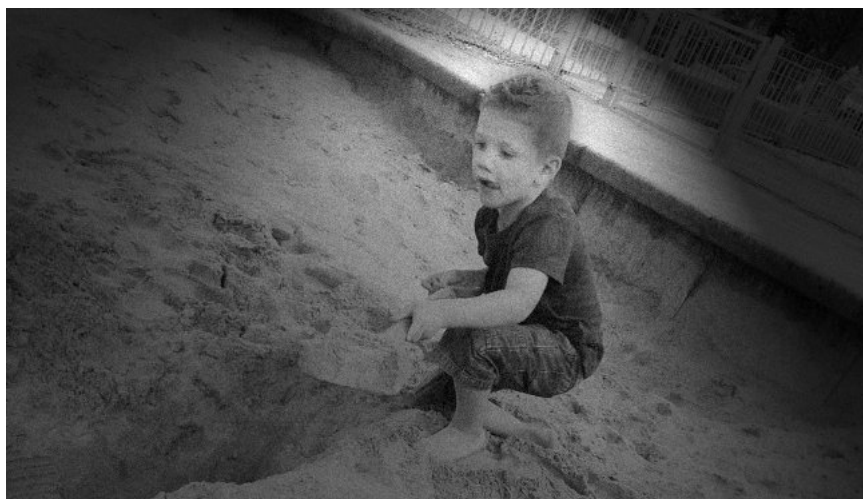

Graven tot je water ziet

<https://tinyurl.com/2p8pxxxz2>, bewerkt

Het leven overkomt mij als een ontdekkingsstocht. En wel in de dubbele zin van het woord ontdekken: ontdekken in de vorm van ‘te weten komen’, maar ook als blootleggen, ont—dekken. Ik ben in feite de zandbak van de kleuterschool nooit ontgroeit, want wat zit er allemaal onder al dat zand?

Als kind ben ik opgevoed in een (onbewust) agnostisch milieu, onder de motto's van *“er moet wel iets zijn, maar daar weten we niets van en dus spreken we daar niet over”* en *“doe maar gewoon, dan doe je gek genoeg”*. Mijn ouders waren eerder praktische en pragmatische mensen. Ik zag daar enerzijds het nut wel van in, maar vond de wereld te boeiend en intrigerend om er niet bij stil te staan en over na te denken.

Die ontdekkingsstocht heeft zich voornamelijk in mijn hoofd afgespeeld door veel te lezen en te studeren. Ik wilde altijd

nog dieper gaan, naar de bodem gaan om datgene te vinden wat zich *onder* het zand bevindt.

Mijn eerste liefde was de (natuur)wetenschap en op een bepaalde manier is dat nog steeds zo. De wetenschappelijke methode is 'clean', levert resultaat op, maar stelt zich tegelijkertijd bescheiden op. Ze is zich bewust van haar relatieve waarheid en probeert zo veel mogelijk ook haar eigen beweringen altijd opnieuw in vraag te stellen. Maar tegelijkertijd ben ik een kind van de jaren '60 en voelde ik me een tijd lang aangetrokken tot wat toen de 'counter-culture' werd genoemd: de muziek, het non-conformisme, de psychedelica en de exotische, onorthodoxe invloeden. En dus interesseerde ik me ook voor parapsychologie, ufologie, astrologie, tarot, Transcendente Meditatie, I Ching, theosofie, Ram Dass en andere oosters klinkende wijsneuzen.

Toen ik ging studeren voelde ik me al gauw geïnspireerd door de romantische en epische visies van Teilhard de Chardin, Henri Bergson, Oliver Reiser, Itzak Bentov, Robert Pirsig en vele anderen. Daarna kwam het postmodernisme met Deleuze & Guatari, Michel Foucault, Paul Feyerabend, Friedrich Nietzsche en ook Karl Jaspers en Carl Jung. Het studievak 'vergelijkende wijsbegeerte' bracht me in nader contact met de mentaliteit van oosterse spiritualiteit en hoe ze verschilt van het westerse point-of-view. Ondertussen las ik ook 'Time, Space and Knowledge' van Thartang Tulku, de boeken van Carlos Castaneda, J. Krishnamurti, Douglas Harding en George Gurdieff.

Ik heb in de loop der tijd een aantal bijzondere ervaringen

gehad, die mij deden verlangen naar meer en zo bleef ik 'hooked'. Ik wilde HET, de Ultieme Waarheid, zo graag te weten komen. In het geheim verlangde ik ook naar de erkenning van anderen die zouden opkijken naar een 'gerealiseerde'. Ik wilde ook heel graag 'gecenterd' zijn en 'cool'. En uiteraard dacht ik al die tijd dat mijn eigen ervaring, mijn eigen bewustzijn, absoluut niet voldoende ontwikkeld kan zijn om de werkelijkheid, van wat tenslotte *mijn leven is*, te kennen. Echt Verlichte mensen weten het beter. Anderen weten het beter. I learned the hard way.

Na mijn studie kwam ik, eigenlijk door een soort van ongeduld en ook gemakzucht, in aanraking met de neo-sannyas-beweging van (Bhagwan/Osho) Rajneesh. Ik kon eindelijk mijn leven in de handen leggen van een Meester en liet mijn denken voortaan door hem bepalen. Ik deed vervolgens tien jaar lang de hele 'trip' van meditaties, verplichte reizen naar Oregon, therapiegroepen, communaal wonen en ook uitbundige feesten, orgies en XTC-sessies. Het was zeker niet allemaal vreselijk. Ik heb er ook veel van geleerd (vooral wat ik *niet* wil) en heb intens genoten van het hele circus.

Toen Rajneesh stierf en ik de commune verliet was mijn betrokkenheid bij de 'Enlightened Master' gauw over, maar mijn zoektocht naar 'Waarheid', en ondertussen ook 'Verlichting', nog niet. Na Rajneesh kwamen de satsang-leeraars, meestal leerlingen van H.W.L. Poonja en/of Nisargadatta. 'Non-dualisme' en 'neo-advaita' werden de toverwoorden en ik slikte het allemaal als zoete koek.

Ton Haarmans, mala, 1983

Ik ben overigens nu pas in staat om naar een video van een lezing van Rajneesh te kijken zonder in een soort prettige trance te raken en ik kan nu pas zien hoe hij dit doet als meester hypnotiseur: de lispelende stem met de lange uithalen aan het eind, het kijken zonder met de ogen te knippen, de bewegingen van de handen. Het is echt heel knap gedaan. Daar kan Mooji nog een punt aan zuigen. Zie bijvoorbeeld <https://www.youtube.com/embed/Tf8PUAG2aYU>.

Toch bleef er op de achtergrond altijd de twijfel. En langzamerhand ging ik die twijfel meer ruimte geven. Wat is hier feitelijk waar en wat is 'wishful thinking' en hoe is het nu eigenlijk voor *mijzelf* - oftewel, wat weet ik *uit de eerste hand*?

Ik vermoedde altijd dat het universum niet 'spiritueel' is. Spiritueel in de zin van 'bovennatuurlijk', 'heilig', 'liefdevol', you know what I mean. Wel ontzagwekkend, onvatbaar, een groots en oneindig mysterie *dat het menselijke bevattingsvermogen totaal te boven gaat*. Elke antropocentrische karakterisering, zoals 'Liefde', maakt het universum, maakt het leven, juist klein; een stomme, bloedeloze leugen. Wat mij betreft, hoe meer hoofdletters, hoe leugenachtiger.

Ik zocht, al die tijd in feite, ook naar een meer wetenschappelijke benadering zonder geloof, zonder goeroe, zonder oosters jargon, zonder rituelen en poespas. Ik wist ergens dat dat mogelijk moest zijn.

Ik vond en vind vervolgens *herkenning* in de ontvullende woorden van **Robert Saltzman** en in een iets ruimere zin ook

in die van Joan Tollifson en Shiv Sengupta (zie de links achterin) en langzamerhand begin ik de wereld en mezelf te zien zonder de sluiers van ondoordachte en ongegronde 'spiritualiteit' en ultieme uitspraken in de sfeer van "Alles is Bewustzijn en jij bent Dat" en meer van dat soort hypnotiserende 'memes' en geloofsuitspraken.

Overigens komen ergelijke hypnotische toestanden niet alleen voor in de 'spirituele' wereld, maar bestaan ook als metafysische speculatie en komt zelfs voor in esoterische hoekjes van de theoretische natuurkunde.

"De geestdrift om tot een eindconclusie te komen is een van de meest dodelijke en vruchteloze manieën waaraan de mensheid kan lijden. Elke religie en elke filosofie heeft beweerd exclusieve toegang tot God te hebben, het oneindige te meten en het recept voor geluk te kennen. Wat een arrogantie en wat een onzin! Ik zie daarentegen dat de grootste genieën en de grootste werken nooit tot een conclusie zijn gekomen."

Gustave Flaubert, geciteerd in R. Saltzman, *The Ten Thousand Things*, 2017

Onlangs schreef ik het volgende op Facebook. Het betreft een antwoord op iemand die het christelijke credo onderschrijft, tijdens een discussie over de (on)mogelijkheid om ergens met zekerheid van overtuigd te zijn:

"Ik kan niet berusten in geloof, overtuiging of één of ander filosofisch systeem. Zeker al niet omdat er legio overtuigingen bekend zijn. Maar zelfs al zou er maar één

overtuiging zijn, dan zou ik nog niet kunnen berusten. Omdat, in mijn ervaring althans, overtuiging altijd gepaard gaat met twijfel; twee kanten van dezelfde medaille. Ik heb geprobeerd om rust te vinden in bewijsbare kennis, maar heb het ook daar niet kunnen vinden, want niet alles kan gekend of bewezen worden. De menselijke geest is, naar mijn mening, niet in staat om antwoorden te geven op de ultieme vragen...

Nu ben ik zover dat ik rust kan vinden in de vaststelling dat ik het niet weet en nooit zal weten. Ik heb geen antwoorden en dat hoeft ook niet. Het mysterie van het leven te leven als mysterie overdondert me en kan me tot tranen toe bewegen. Dit mysterie opsluiten in een of ander 'antwoord', een of andere overtuiging, voelt wreed, levenloos en vooral ondankbaar.

En ik bedoel werkelijk elke overtuiging, niet alleen 'deïsme', 'idealisme', 'non-dualisme' en allerlei vormen van 'spiritualiteit' en religie, maar ook 'materialisme', 'atheïsme', 'nihilisme', zelfs 'agnosticisme'...

Een enkele bloem, het vrolijke huppelen van onze hond, de pijn in mijn rug, het geluid van de regen, de sterrenhemel, zeggen mij oneindig veel meer en doen elk gevoel van twijfel smelten. Leven in dit moment is alles wat ik werkelijk weet."

Ik weet niet wat er onder het zand zit. Ik weet in feite zelfs niet *wat* de zandbak zelf is, noch wat er in zit of waar die vandaan komt. Ik weet alleen *dat* de zandbak er is en dat ik er

midden in zit.

Niemand weet wat leven wel of niet is, wat 'geest' wel of niet is, of wat bewustzijn wel of niet is. Zeker heeft niemand ook maar het geringste idee over het 'doel' van het leven, of wat het allemaal betekent (als het al iets betekent).

Robert Saltzman